

**68. HİSSEDARLAR OLAĞAN GENEL KURUL TOPLANTISI AÇIŐ
KONUŐMASI**

GAZİ ERŐEL

BAŐKAN

25 NİSAN 2000

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

Saygıdeğer Pay Sahipleri, Değerli Konuklar,

Dünya ve Türk ekonomisinde 1999 yılında ortaya çıkan gelişmeler, sizlere dağıtılan yıllık raporumuzda ayrıntıları ile yer almaktadır. Burada fazla detaya girmeden 1999 yılının bir değerlendirmesini yapmak istiyorum. Daha sonra, 2000 yılında uygulamaya koyduğumuz Enflasyonu Düşürme Programı'nın bugüne kadar ki ortaya çıkan sonuçlarını değerlendireceğim. Konuşmamın son bölümünde ise Enflasyonu Düşürme Programı'nın bundan sonraki aşamalarında Banka olarak üzerinde yoğunlaşmamız gereken konularla ilgili düşüncelerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

1999 Yılı'nın Değerlendirmesi

Geçtiğimiz yıl Ulusumuz ve ekonomimiz zorlu bir yıl geçirmiştir. Peşpeşe yaşanan iki büyük deprem felaketi önemli can kaybına neden olmuştur. Depremde yaşamlarını yitiren bütün yurttaşlarımızı ve mensuplarımızı burada rahmetle anıyorum.

Depremi ekonomimize gerek servet gerek üretim kaybı olarak verdiği toplam zararın asgari 2.2 katrilyon TL olduğu tahmin edilmektedir. Ekonomimizin 1998 yılında içine girdiği durgunluk, bu felaket ile derinleşerek devam etmiştir.

Geçen yılki gayri safi milli hasıla gerilemesinin tek nedeni, kuşkusuz deprem felaketi değildir. nceki yıllarda önemli bir hacme ulaştığımız eski Sovyet Bloku lkeleri ile olan ticaretimizin, bu ülke ekonomilerindeki gerilemeye paralel olarak, düşük seyrini koruması, sermaye çıkışlarının sonucunda yurtiçi faizlerin yüksek reel düzeylerde seyretmesi, ve bu nedenle iç talep üzerindeki baskının devam etmesi, özel sektör yatırımlarındaki önemli azalış ve yıllardır süregelen kronik enflasyon büyümenin gerilemesine katkıda bulunan diğer faktörler olmuşlardır.

Enflasyon ise bir çok nedenin etkisi ile yıllardır sürdürdüğü kronik niteliğini devam ettirmiştir.

Bu, enflasyondaki katılığın ne denli yüksek olduğuna işaret ederken büyümenin gerilemesine yaptığı katkı bir kez daha gözlenmiştir.

İçinde bir çok olumsuzluğu barındıran 1999 yılı, ülkemiz açısından, belki de son yarım asrın en önemli ekonomik hamlesinin de hazırlıklarının tamamlandığı bir dönem olmuştur. Bundan yaklaşık üç yıl önce hazırlıklarına başladığımız “Enflasyonu Düşürme Programı”nın çerçevesi yıl sonuna doğru tamamlanmış, IMF ile Aralık ayında imzalan stand-by anlaşması ile uluslararası çevrelerin de tam desteğini alan program, 2000 yılı ile birlikte uygulamaya konmuştur.

Program, hazırlık aşamasında geçen bu uzun süreyi yansıtan, iyi düşünülmüş, içsel tutarlılığı yüksek ve güçlü bir programdır. Bildiğiniz üzere Kurumumuz bu programın gerek hazırlanışında gerek de uygulama aşamasında aktif bir rol üstlenmiştir. Programı, enflasyonu kalıcı olarak düşürmek için önümüze çıkan en önemli fırsat olarak görmemiz, yıllardır tutarlı politika uygulamaları ile artırdığımız kurumsal itibarımızı bu programa tereddütsüz katmamıza neden olmuştur. Merkez Bankası'nın gerek kur sepetinin gerek bilançosundan seçilmiş bazı büyüklüklerin gelecekteki hareketlerine

yönelik girdiği güçlü taahhütler bu programa olan inancımızı göstermektedir.

Program Gerçekleşmelerinin Değerlendirilmesi

Bugün itibariyle dört aya yaklaşan uygulamanın ortaya çıkan sonuçlarını, bu vesile ile, değerlendirmek istiyorum. Hatırlayacağınız üzere, 9 Aralık 1999 tarihinde yaptığım basın toplantısında, programın amacını dört madde altında sıralamıştım. Bunlar sırasıyla;

- i. Enflasyonu üç yıllık bir sürenin sonunda tek haneli rakamlara düşürmek,
- ii.* Reel faiz oranlarını makul seviyelere indirmek,
- iii.* Ekonominin büyüme potansiyelini artırmak ve,
- iv. Ekonomideki kaynakların daha etkin ve adil dağılımını sağlamaktır.

Her ne kadar uygulamanın henüz başında olmamız ve değerlendirmede kullanabileceğimiz verilerin azlığı, ortaya çıkan sonuçları bu amaçlar ile karşılaştırmalı olarak değerlendirmemizi güçleştirse de, ben programın ilk dört aylık sonuçlarının yukarıda belirtilen her bir amaca ulaşılmasını destekler nitelikte olduğunu belirtmek istiyorum.

Öncelikle daha programın açıklanması ile beraber tüm TL faizlerde ortaya çıkan ve uygulamanın başlaması ile devam eden düşüşün altını çizmek isterim. Faizlerde, daha bir kaç ay öncesine kadar hayal bile edemediğimiz seviyeler bugün gerçek olmuştur. Yıllardır yüksek

düzeylede seyreden reel faizler, bugün benzer istikrarlı ekonomilerdeki seviyesine düşmüştür.

İlk üç aylık vergi gelirlerinde görülen önemli artış ve harcamaların kontrol altında tutulması faiz dışı fazlanın hedeflenenin oldukça üstünde gerçekleşmesi sonucunu vermiştir. Artan vergi gelirleri ile birlikte yurtdışından bu dönemde avantajlı şartlarla sağlanan yüksek miktardaki borçlanma, iç borçlanma üzerindeki baskıyı önemli ölçüde azaltmıştır. İç Borçlanma ihtiyacındaki bu gerileme ile birlikte, açıkladığımız 12 aylık kur sepeti ekonomide ileriye yönelik belirsizliği önemli oranda azaltarak, faizlerdeki düşüşü beraberinde getirmiştir.

Ekonominin büyüme potansiyelini artırmak ve kaynakların daha etkin ve adil dağılımını sağlamak hedefleri, nitelikleri gereği, değerlendirmesi bugünden yarına gerçekleştirilemeyecek ancak orta vadede gözlemlenebilecek olgulardır. Gene de bugüne kadar, program dahilinde, sonuçlandırılan tüm yapısal reformların bu amaçlara hizmet edeceğinin altını çizmek isterim.

Öte yandan, orta vadedeki büyüme potansiyeli ile ilişkilendirilen bu dönemdeki büyüme performansımız üzerinde de kısaca durmak istiyorum. Sanayideki üretim rakamları, ekonominin geçen yıl indiği dip noktadan çıkmaya başladığını ve bir toparlanma içinde olduğunu göstermektedir. Bu toparlanmanın önümüzdeki aylarda ivme kazanacağı beklentisindeyiz, Merkez Bankası iktisadi yönelim anketinin sonuçları ve mevduat bankalarının TL kredilerindeki artış eğilimi bu beklentimizi destekleyen verilerdir.

İlk üç aylık enflasyon gerçekleştirmeleri ilk bakışta, diğer verilerde ortaya çıkan hızlı iyileşmeler ile karşılaştırıldığında, enflasyonun programa uyumunun daha yavaş gerçekleştiği izlenimini vermektedir. Ancak verilere daha detaylı bakıldığında, enflasyon rakamının olumlu eğilimleri içerisinde fazlası ile barındırdığı da görülmektedir.

Gerek kamu gerek özel imalat sanayi sektöründeki fiyat artışları Şubat ayı ile birlikte açıkladığımız döviz sepeti artış oranına

yaklaşmaya başlamış, Mart ayında da iki oran arasındaki fark daralmaya devam etmiştir. Mart ayı ile birlikte senelik bazda enflasyon rakamı da düşüş eğilimine girmiştir.

Önümüzdeki aylarda tarım dışı fiyat artışlarının aylık olarak kur artış hızımızı merkez alan dar bir band içine oturmasını, yıllık enflasyon rakamının da bu doğrultuda düşüşünü kesintisiz devam ettirmesini beklemekteyiz. Düşüşün hızını ise tarım fiyatlarının seyri belirleyecektir.

Gündemimizdeki Diğer Konular

Konuşmamın bu son bölümünde sizlerle Para Otoritesi olarak enflasyonu düşürme programının ileriki dönemlerinde yoğunlaşmamız gereken konularla ilgili düşüncelerimi paylaşmak istiyorum.

Bildiğiniz üzere Haziran 2001 sonuna kadar olan dönemde, kur sepeti aylar itibariyle nokta hedefler olarak sabitlenmektedir. Bu tür bir kur sisteminde benzetme yapmak gerekirse para politikası otomatik pilota bağlanmıştır denebilir. Para otoritesi olarak parasal büyüklükler

dolayısıyla faiz oranları üzerinde önemli bir etkimiz olmamakta ortaya çıkan sermaye hareketleri sonucunda parasal büyüklükler ve faiz oranları belirlenmektedir. 2001 yılı ikinci yarısından itibaren ise kur sepetinde genişleyen band uygulamasına geçmemiz ile birlikte para politikasını otomatik pilottan devralmayı, diğer bir deyişle enflasyon hedefine ulaşılmasında faiz politikası da dahil olmak üzere imkanımız dahilindeki tüm araçları etkin olarak kullanmayı planlamaktayız. Merkez Bankası'nın enflasyona yönelik aktif para politikası uygulamaya başlayacağı bu dönemde kullandığı araçları üzerindeki hakimiyetinin tam olması bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Geçmiş yıllardaki genel kurul konuşmalarımda etkin para politikası uygulamaları için Merkez Bankası bağımsızlığının önemine ve bağımsız bir Merkez Bankası'ndan ne anladığıma çeşitli vesilelerle değinmiştim. Burada kısaca tekrarlamakta yarar görüyorum. **İtibarı tam, bağımsız bir Merkez Bankası bir ülkede fiyat istikrarının sürmesinde ki en önemli faktördür. Uygulanan program ile sağlanmakta olan fiyat istikrarının önümüzdeki uzun senelerde**

de devam etmesi, bu istikrarının sorumluluğunu üstlenecek Merkez Bankası'nın da tam bağımsız olmasını gerektirmektedir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın tam bağımsız bir yapıya kavuşabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler ile ilgili teknik çalışmaları uzun bir dönemdir kendi bünyemizde sürdürmekteyiz. Dileğimiz bu çalışmalarımızın önümüzdeki aylarda Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde gündeme alınarak sonuçlandırılmasıdır. Böylelikle Merkez Bankası bu yeni dönemde de kendisinden beklenen görevleri eksiksiz yerine getirmeye devam edebilecektir.

Önümüzdeki dönemde para otoritesi olarak ajandamızda yer alan diğer bir konu da, paramızdan 6 sıfır atmaktır. Bu şekilde uzun yıllardır devam eden yüksek enflasyonun banknot büyüklüklerimiz üzerindeki tahribatını ortadan kaldırıp, yüksek enflasyonun ekonomimiz üzerindeki en büyük izlerinden birini silebileceğiz. Teknik olarak hazırlıklarımız sonuçlanmak üzeredir.

Değerli Konuklar,

Kanımca, her bakımdan tarihi bir dönem yaşamaktayız. Uygulamada geçen yaklaşık dört aylık sürede enflasyonun indirilmesine yönelik atılan adımlar doğru yöndedir. Bu doğru adımların devam etmesi, hiç kuşkusuz ki, bizleri amacımız olan “düşük enflasyona” ulaştıracaktır. Öte yandan, toplumda programa olan yüksek desteğin bundan sonra da aynı doğrultuda devam etmesi amaca ulaşılmasını hızlandıracak en önemli faktör olacaktır.

Hepinizi saygı ile selamlıyorum.